

Editorial

Bru Laín i Albert Sales

Fins no fa gaire, tindríem a pensar que la gent gran era la població que usualment presentava les pitjors taxes de pobresa i d'exclusió social i que, per extensió, havia de ser un dels col·lectius més afectats per la crisi econòmica del 2008. El cert, però, és que el que realment observem des de fa anys és més aviat un augment i una cronificació de la pobresa i l'exclusió en la població infantil. Aquesta és una tendència compartida a la majoria de països del nostre entorn, per bé que hi ha diferències notables entre ells. D'una banda, aquest fenomen es podria deure a diversos canvis demogràfics, laborals o econòmics d'abast europeu i global. Però, de l'altra, també sembla ser fruit d'unes transformacions polítiques que tenen a veure amb el funcionament dels nostres models de protecció social.

El cas espanyol presenta certes particularitats, no només perquè és un dels països amb una de les taxes de pobresa infantil més altes del nostre entorn (el 24% enfront del 13% de mitjana dels països de l'OCDE), sinó també per les causes d'aquest fenomen. En aquest sentit, el nostre estat del benestar mostra una forta tendència a allò que alguns han anomenat *dualització*, una característica tant del mercat laboral com del model de protecció social del país. D'una banda, tenim un mercat laboral que exclou o condemna a la precarietat un gran nombre de grups socials (joves, dones grans, mares soles, persones de més de 45 anys, gent migrada, etcètera), als quals s'ha anomenat el *nou precariat* o *outsiders*, i, de l'altra, tenim un sistema de protecció social que, paradoxalment, està molt vinculat a la participació laboral i que, per tant, tendeix a sobreprotegir els col·lectius més actius laboralment, els anomenats *insiders*. D'aquesta manera, mentre que aquests darrers són els destinataris de les polítiques o les prestacions amb més impacte redistributiu (majoritàriament les

contributives, com ara les prestacions per desocupació o les pensions de jubilació lligades a la participació laboral), els primers es converteixen en beneficiaris de les polítiques no contributives amb menys capacitat redistributiva (com ara les rendes mínimes o d'inserció i les ajudes socials d'urgència proveïdes pels organismes autonòmics i municipals).

Una part d'aquest col·lectiu més exclòs la formen els infants, els i les adolescents i les persones joves en general, beneficiaris de les polítiques per a menors i de les ajudes a les famílies, que habitualment mostren una cobertura i una intensitat molt baixes tant en l'àmbit espanyol com en el català. La falta d'ajudes específiques per a infants i per a famílies, la inexistència d'una educació pública i gratuïta en la franja de 0 a 3 anys o l'augment de la pobresa i de la polarització econòmica general vinculada a les altes taxes de precarietat laboral del nostre país, serien només alguns dels factors que explicarien per què els infants es veuen tan afectats per la pobresa.

Podem afirmar, doncs, que els nens i les nenes que viuen en llars que es troben en situació de pobresa són doblement colpejats: primer, perquè no es disposa de suficients polítiques públiques realment efectives i dissenyades específicament per als infants i, segon, perquè els seus pares i mares tendeixen a coincidir amb la població que abans hem identificat com la més precària que, per la seva condició d'exclusió laboral és, a la vegada, la que té menys accés a les prestacions contributives més efectives a l'hora de reduir la pobresa i la desigualtat.

L'evidència empírica ens mostra que el nivell educatiu dels progenitors està fortament vinculat als nivells de riquesa

(o de pobresa) que mostraran els seus fills i filles el dia de demà. Però, tal com remarca un dels articles d'aquest número de *Barcelona Societat*, també sabem que el nivell econòmic dels seus pares i mares i la freqüència amb la qual hagin pogut viure episodis prolongats de pobresa constitueixen una altra variable molt important. És per això que les nostres alarmants taxes de pobresa infantil són el reflex de les deficiències actuals de l'estat del benestar i del funcionament del nostre mercat laboral, però també són una mesura molt indicativa per fer una estimació de les taxes de pobresa i de desigualtat de demà. Malauradament, doncs, els nens i les nenes pobres d'avui tenen moltes probabilitats de convertir-se en els homes i les dones pobres del futur.

Ateses les deficiències evidents de la majoria de polítiques per a infants del nostre país i ateses també les complexitats i les particularitats de la realitat urbana, actualment les polítiques socials d'abast municipal exerceixen un paper fonamental en la reducció de les taxes de pobresa infantil i tot indica que encara guanyaran més protagonisme en els anys vinents. Des de l'àmbit de la salut mental i física, passant pel de l'educació primària i secundària i la no obligatòria i arribant a les polítiques de rendes i d'ajudes a les famílies, a la ciutat de Barcelona s'estan fent molts esforços i dedicant molts recursos a combatre la pobresa infantil i, en general, a garantir una vida digna a tots els nens i les nenes de la ciutat. Recordem-ho: la riquesa s'hereta, però la pobresa també.